

Intervju: Anne-Sophie Mutter

Min nyfikenhet har alltid varit större än min rädsla för utmaningar och misslyckanden

Den tyska violinisten **Anne-Sophie Mutter** har varit ett fenomen i den klassiska musikvärlden i över fyra decennier. I år tilldelas hon Polarpriset och när hon befann sig i Stockholm den 11 juni 2019 passade CAPRICCIO på att träffa henne på Grand Hôtel där prisutdelningensceremonin skulle äga rum i Vinterträdgården några timmar senare.

Redan som trettonåring blev Anne-Sophie Mutter inbjuden att spela med Berliner Philharmoniker vid Festspelen i Salzburg 1977, där orkesterns chefsdirigent **Herbert von Karajan** även var konstnärlig ledare. Han kom att betyda oerhört mycket för Mutters karriär.

- Det är naturligtvis omöjligt att kortfattat sammanfatta tretton år med Herbert von Karajan. Jag tror faktiskt att man kan använda hans livsfilosofi och sätt att arbeta som livsmotto. Karajan var ingen formsökare eller en dogmatiskt tänkande musiker/människa, utan en ständigt sökande och prövande musiker som alltid filade på sina interpretationer, oavsett hur nära perfektion de var.

- Hans stora credo var legatospelet, men inte legatospel på så sätt att man binder samman tonerna, utan hans filosofi var att partituret som helhet var viktigare än de små detaljerna, att man tänkte igenom en sats från början till slut. Han kunde också som ingen annan musiker forma och spänna tankebågar, till exempel i Beethovens eller Bruckners musik. Jag tror därför, när det kommer till den tyska och österrikiska repertoaren, att Karajan var en unik dirigent eftersom han förstod sig på det tyska språket som liksom musiken har stora tankebågar. Något liknande hittar jag inte hos någon annan dirigent, varken före eller efter honom. Det sätt på vilket han intellektuellt utformade en musikalisk helhet krävde en enorm disciplin.

Även om Karajan har varit död sedan 1989 och Anne-Sophie Mutter har arbetat med en rad andra stora musiker och dirigenter sedan dess, så har Karajan fortfarande ett stort inflytande på henne som person och musiker.

- Något som var väldigt fascinerade med Karajan var att han även efter en mycket lyckad konsert vid ett nästkommande repetitionstillfälle ändå kunde gå tillbaka för att ytterligare finputsas på verket. Detta är förstås av stor betydelse för unga musiker - oavsett hur mycket man närmar sig ett musikaliskt ideal så är det bara början på ett livslångt sökande.

En av Anne-Sophie Mutters stora specialiteter är samtida musik. Hon har uruppfört många verk i den nutida violinlitteraturen och har även framöver en del uruppföranden inplanerade.

- Mitt första uruppförande var i januari 1986 i Zürich när jag spelade **Witold Lutoslawskis** *Chain 2* under **Paul Sachers** ledning. Jag fick partituret först i augusti 1985 och jag förstår fortfarande inte hur jag klarade uppgiften på så kort tid. Jag minns fortfarande hur förtvivlad jag var när jag tittade på noterna första gången. Men efter ett tag började jag inse hur genialiskt verket är. Framför allt var det "Ad libitum"-satserna och och "senza vibrato"-passagerna

som var nycklarna för mig i upptäckandet av Lutoslawskis kosmos – och jag förälskade mig i hans musik. Jag måste (tyvärr) alltid hitta en emotionell ingång i verket och bara då kan jag komma över frustrationen med mina begränsningar.

- Kommunikationen med kompositören är också viktig för mig, liksom det faktum att mina tolkningar inte bara accepteras av upphovsmannen utan även välkomnas. Det ger verkligen en stor känsla av befrielse, eftersom man logiskt sett inte kan få den typen av feedback från en död kompositör. Inom den klassiska musiken har vi mest att göra med material som man varken får någon negativ eller positiv återkoppling på. Detta tillstånd av osäkerhet och kanske till och med förtvivlan, finns inte på samma sätt när ens motpart är en levande kompositör som säger "Ja, jag känner mig förstådd och jag är nöjd med vad du gör".

- Jag är av den typen av musiker som gärna utmanar sin begränsning och det är en av de mest fascinerande aspekterna i nyskriven musik. Min nyfikenhet har alltid varit större än min rädsla för utmaningar och misslyckanden. Jag tycker att det bör vara ett viktigt kriterium och kännetecken för en konstnär. Musiker finns inte bara till för att tillfredsställa publiken med saker som de redan känner till och älskar, utan konsten ska alltid utmana att tänka nytt, provocera, och även skrämna. Publik och musiker ska tillsammans utvidga sitt intellektuella kosmos.

En annan person som har betytt mycket för Anne-Sophie Mutter är den mångfacetterade musikern **André Previn**, som gick ur tiden i februari i år 89 år gammal i sitt hem i New York. Mellan dem fanns inte bara ett musikaliskt samarbete, utan även en lång och stark vänskap, och de har även varit gifta en period.

- Vi var ända fram tills hans sista dag de bästa och närmaste vänner. Jag flög naturligtvis direkt till New York när jag hörde att hans hälsa började försämrans och tillbringade en lång tid med honom. Vi hade känt varandra sedan jag var i sextonårsåldern och musicerat mycket tillsammans. Han var en fenomenal musiker, och särskilt beundrade jag hans förmåga att spela jazz. Jag måste erkänna att jag var vansinnigt förälskad i musikern André Previn och jag är otroligt tacksam för att han var min "soulmate" i 20 år. Även efter den korta äktenskapsperioden förblev vi de bästa vänner, och jag tror att det som varar i

livet är vänskapen och kärleken, och kärleken har många ansikten.

- Han var ett lysande exempel på vad man kan kalla en "musiker"; inte en specialist eller en solist som spelar violin etc, utan en som förstod sig på hela repertoaren. Han komponerade operor och dirigerade sådana, komponerade filmmusik, han var en fantastisk klassisk pianist som även kunde spela jazz - en otrolig begåvning helt enkelt. Framför allt hade han en naturlighet med vilken han kunde kommunicera på alla språk inom musikens kosmos. Han är därför en förebild och en inspirationskälla när jag utvidgar min egen repertoar i alla möjliga riktningar.

Genom André Previn har Anne-Sophie Mutter kommit i kontakt med **John Williams**, vars filmmusik har följt med henne sedan 70-talet och de första *Star Wars*-filmerna. Hennes senaste projekt är att spela titlar ur hans filmmusik och den 30 augusti i år utkommer även en skiva från Deutsche Grammophon. Den 14 september 2019 kommer hon även att framträda med denna musik på Königsplatz (Open Air) i München.

- Jag kan inte beskriva hur spännande jag tycker att detta projekt är, och hur mycket jag ser fram emot konserten i september, men jag hoppas att det blir fler! John Williams var först tvungen att identifiera vilka av dessa ikoniska titlar som överhuvudtaget gick att skriva om för violin och jag är glad för att det åtminstone gick att göra med ett femtontal. De berättelser som han fört in i sina filmmusikteman har både min och mina barns generation upplevt. En av de mest fascinerande sakerna med John Williams är just hur många generationer som följt hans musik. Vi ser exempelvis vilken succé *Hedwig's theme* ur *Harry Potter* har gjort på Spotify.

Anne-Sophie Mutter har också nyligen uruppfört **Sebastian Currier** *Ghost Trio* för violin, cello och piano i New York och under de kommande åren har hon ännu fler uruppföranden på agendan, bland annat musik av **Jörg Widmann** och **Unsuk Chin**.

- Jag försöker alltid att fördela uruppföranden så att det inte bara blir violinkonserter utan även kammarmusik. Mitt nästa uruppförande blir Jörg Widmanns nya stråkkvartett (en studie över Beethoven), som han dedicerade till mig. Även om jag har hört och beundrar Widmanns musik, speciellt *Die Arche* som han skrev för Hamburgs Elbphilharmonie-invigning, så är hans

tonspråk för mig nytt och främmande och det känns som att jag lär mig mandarin. Jag har inga utgångspunkter någonstans och jag vet att det är en lång process och ett svårt arbete för mig, men jag vet också att jag i slutet av denna frustrations- och läroprocess har upptäckt en ny planet.

- Därefter följer ett soloverk för två violiner av Unsuk Chin och jag är just nu inne i ett samtal med en brittisk kompositör om en ny violinkonsert för 2022. Jag har ännu inte gett upp hoppet om att John Williams äntligen ska skriva en stor violinkonsert för mig, det vore fantastiskt.

Det var länge tal om en violinkonsert av **Pierre Boulez** som Anne-Sophie Mutter väntade på, men den blev aldrig av.

- Boulez arbetade på ett verk för violin och någon form av orkesterbesättning, men det blev aldrig mer än ett fragment. Hans ögonhälsa försämrades kraftigt mot slutet och det hindrade honom att komponera. Därför kunde han inte fullborda verket och de fragment som finns är inte så betydande att man kan framföra dem.

Hur är det nu att komma till Stockholm och ta emot Polarpriset?

- Jag var både förvånad och gripen när jag fick reda på att jag skulle dela det med så underbara kollegor som jag känner eller har känt som **Sofija Gubajdulina** och **Mstislav Rostropovitj**. Det är verkligen en stor ära, jag kunde inte ha blivit lyckligare än att få en sådan utmärkelse och hoppas att jag i framtiden visar att jag är värdig den. Naturligtvis är det extra glädjande att priset kommer just från Sverige och att jag får stärka min musikaliska relation med detta underbara land. Jag har inte varit i Sverige på länge och jag ser fram emot att återuppta min aktivitet här. Nästa säsong kommer jag tillbaka för att framträda med Beethovens violin- och trippelkonserter, bland annat i Malmö och Göteborg.

Yehya Alazem

Hedwig's theme ur Harry Potter på Spotify:

CD-rekommendationer

ANNE-SOPHIE MUTTER
BRAHMS THE VIOLIN SONATAS
LAMBERT ORKIS

Deutsche
Grammophon

STEREO 437 093-2

DIGITAL
RECORDING

Anne-Sophie Mutter
Berg · Violinkonzert · Violin Concerto
Rihm · »Gesungene Zeit · Time Chant«
Chicago Symphony Orchestra · James Levine

NUMERIQUE

bach
anne-sophie
mutter
gubaidulina
in tempus praesens

Anne-Sophie Mutter
Hommage à Penderecki

Lambert Orkis, Roman Patkoló,
London Symphony Orchestra, Krzysztof Penderecki

ANNE-SOPHIE
MUTTER

Brahms · Violinkonzert

Schumann

Fantasie op.131

New York
Philharmonic
KURT MASUR

Anne-Sophie Mutter André Previn

Previn · Violin Concerto
Bernstein · Serenade

